

**VIDEO
för
KUNSKAP
och
FORTBILDNING**

Föreläsningar via Video för fri utbildning på nätet

Fritt tillgängliga föreläsningar på video kommer nu i allt snabbare takt på nätet. Publicering direkt från högskolor gör högklassig utbildning tillgänglig för alla. Samtidigt stärks utveckling av [OER](#) och [MOOC](#).

Rapporten belyser utvecklingen med aktuella föreläsningar om [kost för hälsa](#). Ett grundkrav för pålitlig kvalitet är tydlig förankring i motsvarande litteratur. Kemi- och Bioteknik vid Chalmers har fått [toppbetyg för utbildningar](#).

Uppföljning av [rapporter för Cancer- och Allergifonden](#)

Institutionen för [Kemi- och Bioteknik](#) verkar för bättre hälsa och livskvalitet

[Kolhydrater - LCHF och GI](#)
[Antioxidanter i daglig kost](#)
[Fetter - viktiga val](#)
[Kost för Hälsa via Video](#)

Tre videoföreläsningar

Videons möjligheter belyses här med tre exempel bakom länkarna i rutan från det allmänintressanta området kost för hälsa.

Inspelning: De tre föreläsningarna är inspelade utan publik i samma lokal vid tre olika tillfällen under 2013. Ingen klippning har gjorts inuti videofilmerna. Filmerna har som länkarna visar nätpublicerats direkt från Chalmers via [CPL](#). Videon om fetter har på några månader laddats ner mer än 1000 gånger.

Bildbaserade föreläsningar: Numera dominerar föreläsningar vid högskolor av bildbaserade presentationer av typ *PowerPoint*. De utvalda illustrationerna ger den centrala kunskapen som läraren muntligt utvecklar och förklarar. Video kan som exemplen visar utmärkt förmedla båda dessa funktioner. Det vid Chalmers använda videosystemet *Mediasite* kan visa bilderna i stort format med en rörlig sidobild av föreläsaren. Därmed läggs fokus på fakta och förståelse.

Flexibilitet för utbildning: Den öppna videoföreläsningen har den fantastiska fördelen att vara fritt tillgänglig på en dator var och när som helst. Det blir också möjligt att välja just de avsnitt som intresserar och att repetera viktiga moment. Centralt är att videoföreläsningar från högskolor kan ge aktuell baskunskap på viktiga områden. Samtidigt kan de ge vidareutbildning för alla intresserade med äldre och otillräcklig utbildning.

Förankring: Ett sätt att gardera väl mot oklarheter är att som i de tre exemplen knyta videon till en nära motsvarande öppet tillgänglig rapport som ger samma information. I exemplen hänvisas också till tydligt angiven vidare läsning. En video kan också med fördel vara förankrad i kurslitteratur.

Bilden i fokus
Förberedd inspelning
Flexibel utformning
Mångsidig användning
Motpol till reklam

Fördelar och Möjligheter

Fria videoföreläsningar på nätet kan nå många fler än dagens salsföreläsningar. Tusentals högklassiga föreläsningar i viktiga ämnen skulle enkelt kunna göras tillgängliga via video från svenska lärosäten som Chalmers.

Videoanpassning: Välplanerade bilder och välrepeterad presentation möjliggör snabb inspelning med minimal efterredigering. En lämplig lokal utan publik ger ofta en mer fokuserad version än inspelning av en vanlig föreläsning. Dessutom möjliggörs omtagningar och man kan undvika olämpliga lokaler och flyttning av teknisk utrustning. Denna rapport's videoexempel för kolhydrater och fetter kan jämföras med tidigare mindre skärpt motsvarande [video inför publik](#).

Utformning för användare: Video passar för koncentrerad presentation på ca halva tiden jämfört med en vanlig föreläsning. Innehåll och svårighetsnivå kan anpassas till intresserade med mer varierande förkunskaper än studenterna i ett visst utbildningsprogram. Videoföreläsningar från högskolor når i första hand ut till särskilt engagerade. I ett andra steg kan mångdubbelt fler nås via länkar på hemsidor, e-post, sociala medier och personliga tips.

Motpol till reklamvideo: Nätet översvämmas nu av videoklipp för reklam och underhållning. Även lärosäten marknadsför ofta utbildningar och forskning via video. De flesta videofilmer på nätet har ett lågt och vanligtvis dåligt förankrat faktainnehåll utöver kommersiell karaktär i sig eller via kanaler som *YouTube*. Det är därför en viktig fördel att videoföreläsningar från högskolor kan hållas oberoende och kopplas tydligt till ansvarig föreläsare. Seriösa föreläsningar av akademisk karaktär kan ofta också sökas på [Google Scholar](#).

**Akademisk förankring
Litteraturförankring
Språklig standard
Integritet och oberoende**

Kvalitet och granskning

Hög kvalitet och transparens med avseende på fakta, aktualitet, användbarhet och oberoende är centralt för en bra videoföreläsning.

Vetenskaplig kvalitet: En video på högskolenivå förväntas vara vetenskapligt förankrad och oberoende av partsintressen. Nätpublicering direkt från lärosätet understryker detta. Liksom [nätpublicerade artiklar](#) är videoföreläsningar på nätet mer tillgängliga för granskning än vanliga publikationer. Därför vill en forskare ogärna stå för video av bristande kvalitet. En fördel är att öppen nätpublicering inte kan styras av granskare och tidskrifter med egna agendor.

Referenser: Traditionell hänvisning till specifika vetenskapliga artiklar är ofta tveeggat. Vinklade urval bäddar då för suboptimerade vilseledande slutsatser. Översiktsartiklar och [kurslitteratur](#) ger bättre bredd. Angivna lämpliga sökord kan hjälpa den intresserade att utan styrning söka sig fram till litteratur som ger önskad fördjupning.

Språk: För både föreläsare och användare kan vanligtvis nyanser och fakta bli exaktare och tydligare på det egna språket. Svenska högskolor bidrar bäst med videoföreläsningar på svenska. Detta stöder också [det trängda svenska språket](#). På engelska är det ofta både svårt och onödigt att försöka konkurrera med video från världsledande högskolor i USA och andra engelskspråkiga länder.

Fallgropar: Många duperas av video med karismatiska föreläsare som använder olika retoriska grepp. Risken ökar genom spridning via sociala media. Problemet förstärks av att forskare ofta är uppbundna till partsintressen genom samarbeten och forskningsfinansiärer. Det är angeläget att sådana kopplingar redovisas och granskas öppet.

**Lärare och Skolor
Läkare och Hälsovård
Ledare och Personal
Journalister och Media**

Målgrupper

På flera centrala områden har videoföreläsningar stora fördelar jämfört med mer etablerade former av utbildning.

Lärare och skolor: För lärare och den hårt kritiserade svenska skolan erbjuder videoföreläsningar nu ett lättillgängligt kunskapslyft på högskolenivå. De passar även som underlag för grupparbeten på gymnasier. Samtidigt ger de gymnasister viss inblick i högskoleutbildning.

Läkare och hälsovård: Kostfrågor enligt rapportens exempel är grundläggande för all hälsovård. För läkare och hälsorådgivare kan föreläsningar komplettera olika andra expertkompetenser. Primärvårdens kostrådgivning behöver radikalt förbättras för att komma tillrätta med stora folkhälsorhot som [fetma och diabetes](#) liksom [ateroskleros](#).

Ledare och personal: Näringsliv och andra verksamheter har mycket att vinna på lättillgänglig kunskap och fortbildning via videoföreläsningar. Ofta passar högskolenivån bäst för kunniga ledande medarbetare som sedan på olika sätt förmedlar viktiga budskap vidare. Grundläggande videoföreläsningar kan med fördel följas upp med mer konkreta exempel och förändringar. [Personalluncher](#) och [konferenser](#) passar då utmärkt.

Journalister och media: På allmänintressanta områden som kost och hälsa måste journalister och media ofta reagera snabbt på såväl komplicerade smala forskningsrapporter som på förenklade utspel av olika slag. Direkt tillgång på baskunskaper från videoföreläsningar gör det då lättare att sätta in frågan bra i ett mer rättvisande helhetsperspektiv. Medias snabbhet och genomslagskraft gör detta mycket angeläget.

Föreläsning: [Lågkolhydratkost - Kostdoktorn](#)

Intervjuer: [Forskningsfusket - Ralf Sundberg](#)

Reklam: [Ketchup med sötningsmedel
Becel och 1,6-miljonersklubben](#)

Att genomskåda en video

Här ges några tankvärda exempel på videofilmer med varierande utformning, målgrupper och syften. Video av olika slag kan ha stort värde men det gäller att inte låta sig vilseledas av dolda agendor.

Föreläsningar och dialog: Exemplet överst belyser hur kritiskt granskande video kan göras på olika sätt alltefter syften och omständigheter. Först ligger en föreläsning med stor publik av Andreas Eenfelt känd för den ledande hälsosajten [Kostdoktorn](#). Till innehållet motsvarar föreläsningen väl denna rapports video [Kolhydrater - LCHF och GI](#). Därunder ligger en intervjubaserad video om en bok som i historiskt perspektiv visar hur forskning kan påverkas av intressenter. Även videoföreläsningar influeras lätt av ovidkommande hänsyn och ogrundade allmänna uppfattningar.

Dold marknadsföring: Mycket vanliga är videofilmer som subtilt marknadsför företag, produkter och organisationer. Ofta används vinklade argument som kan vara svåra att genomskåda. Även forskningsrelaterad video tenderar att påverkas av hänsyn till uppdragsgivare och anslag.

Vilseledande reklam: De två understa videoklippen är kända från TV-reklam. Det första gjordes av filmaren Roy Andersson, men sålde in ketchup med det nu av miljö- och hälsoskäl borttagna klorerade sötningsmedlet [sukralos](#). Det andra använder [kolesterolmyter](#) för att till kvinnor sälja in Becel med högt innehåll av riskabla [fleromättade fröfetter](#). Kort reklamvideo saknar typiskt faktaförankring och säljer ofta bedrägligt på känslor eller köpta kändisar.